

Voitto Laine

Salon Seudun Sotaveteraanit ry

SALON SEUDUN JOUKKOJEN SOTATIET TALVISODASSA

Talvisodan taustaa

Neuvostoliitto ohjasi 1930-luvulla suuren osan voimavaroistaan turvallisuutensa lisäämiseen. Sotalaitosta vahvistettiin ja maa ryhtyi kannattamaan kollektiivista turvallisuutta. Kun mahdollisuudet siihen heikkenivät, se pyrki solmimaan kahdenkeskeisiä turvallisuussopimuksia.

Englannin ja Ranskan kanssa käymissään liittolaisneuvotteluissa kesällä 1939 Moskova ei saanut mielestään riittävän hyviä ehtoja. Saksa sen sijaan suostui niihin ja niinpä 23.8.1939 Neuvostoliitto ja Saksa solmivat keskinäisen hyökkäämättömyyssopimuksen. Samalla sovittiin etupiirijaosta, jossa Neuvostoliitto sai vapaat kädet Suomen ja Baltian maiden suhteen. Tämä sopimus muutti ratkaisevasti Itämeren tilanteen.

Kahta päivää myöhemmin Suomen ulkoministeri Eljas Erkkö sai Yhdysvaltojen hallitukselta luottamuksellisen tiedon maamme kuulumisesta Neuvostoliiton etupiiriin

Hyökkäämällä Puolaan 1.9.1939 Saksan tarkoitus oli aloittaa vain rajoitettu paikallissota. Englanti ja Ranska olivat kuitenkin antaneet Puolalle turvallisuustakuut, minkä vuoksi kyseiset valtiot julistivat sodan Saksalle keskipäivällä 3.9.1939. Tilanne kehittyi silloin maailmansodaksi, mihin välittömästi yhtyivät kaikki Brittiläisen Kansanyhteisön maat.

Neuvostoliitto hyökkäsi Puolaan 17 p:nä syyskuuta täysimittaisella sodalla. Saksan ja Neuvostoliiton operaatiot päättyivät, kun molemmat hyökkääjät olivat saavuttaneet sovitun demarkaatiolinjan. Samalla alkoivat selvitä myös etupiirirajat.

Tämän jälkeen Neuvostoliiton toimenpiteet etenivät nopeasti. Viron hallitus sai neuvottelukutsun 24.9. Neljä vuorokautta myöhemmin se joutui allekirjoittamaan sopimuksen ankaran painostuksen alaisena. Latvia kutsuttiin Moskovaan syyskuun

lopussa ja sopimus syntyi 5. päivänä lokakuuta. Liettua allekirjoitti sopimuksen 11. päivänä lokakuuta. Neuvostoliitto hankki Baltian maista tukikohtia, jotka se tuota pikaa miehitti.

Sivu 4/22

Neuvottelut käynnistyvät

Suomi sai 5.10. kutsun lähettää edustajansa Moskovaan keskustelemaan konkreettisista kysymyksistä.

Suomen valtuuskunta aloitti valtioneuvos Juho Kusti Paasikiven johdolla neuvottelut Moskovassa 14. päivänä lokakuuta. Suomen hallituksen suhtautuminen Neuvostoliiton neuvotteluesitykseen oli kielteisempi kuin Baltian maiden. Neuvostoliitto ilmoitti neuvotteluissa maa-alueista jotka se halusi saada haltuunsa ja tukikohtien hävittämistä. Näistä käytiin neuvotteluja 21.10 ja 31.10. Neuvostoliitto oli tehnyt neuvotteluista arvovaltakysymyksen julkistaessaan vaatimuksensa. Lisäksi Neuvostoliitto syytti Suomea Leningradin turvallisuusongelmien vähättelystä.

Moskovassa 3. – 4.11. jatkuneissa neuvotteluissa kävi selville, ettei sopimukseen päästäisi Suomen ehdotusten pohjalta. Samoin 9.11. saatujen lisäohjeiden mukaisesti käyty neuvottelu jäi sekin tuloksettomaksi. Valtuuskunta lähti paluumatkalle Suomeen ilman, että neuvottelujen jatkamisesta olisi sovittu.

Puolustusministeri Juho Nikkasta lukuun ottamatta pääministeri Aimo Cajanderin hallitus uskoi kriisin lauenneen. Suomessa omaksuttiin tämän jälkeen optimistinen asenne. Vaaran ei katsottu suurentuneen. Reserviläiset lomautettiin ja evakuoituja palasi rajaseudulle. Pääministerikin kehotti suomalaisia suuntaamaan elämänsä jälleen mahdollisimman normaaleihin uomiin.

Joukkojen perustaminen

Talvisodan joukkojen perustaminen tapahtui vuosina 1932 – 1934 toteutetun aluejärjestelmän mukaisesti. Siinä maa oli jaettu yhdeksään sotilasläänin ja 25 sotilaspiiriin. Turunmaan sotilasläänin alueeseen kuuluivat Turun pohjoinen, Turun eteläinen ja Hämeenlinnan sotilaspiirit.

Turunmaan sotilasläänissä Suojeluskuntien päälliköt vastasivat liikekannallepanokutsujen lähettamisestä ja miehistön kokoamisesta määrättyihin kokoontumispakkoihin. Kokoamisen jälkeen miehistö kuljetettiin Turkuun, jossa koko 5. Divisioonaa perustettiin. Divisioonan komentajaksi sotilasläänin komentaja eversti Selim Isakson.

Kunkin sotilaspiirin tehtävänä oli perustaa jalkaväkirykmentti, osia kenttätykistörykmentistä ja muita aselajijoukkoja tai niiden osia. Salon seudun, jonka muodostivat Angelniemi, Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Salo, Suomusjärvi, Särkisalo ja Uskela.

Sivu 5/22

Salon seudun perustettavat joukot jakaantuivat seuraavasti:

III: Jalkaväkialue B, jonka muodostivat Kuusjoki, Halikko, Angelniemi, Sauvo ja Karuna, perusti Jalkaväkirykmentti 14:n II Pataljoonan (II/JR 14) sekä Jalkaväkirykmentti 14:n kevyet kolonnat (KevKol/JR 14).

V: Jalkaväkialue C, jonka muodostivat Pertteli, Kiikala, Muurla, Suomusjärvi ja Kisko, perusti Jalkaväkirykmentti 14:n III Pataljoonan (III/JR 14) sekä Kranaatinheitinkomppanian KRHK/JR 14).

IV: Tykistö- ja kuormastoalue, jonka muodostivat Salo, Uskela ja Perniö, perusti Kenttätykistörykmentti 5:n II Patteriston (II/KTR 5) sekä neljä kuormastokomppaniaa (KmK).

VIII B ja IX C: Rannikkotykistöalue, jonka muodostivat Särkisalo ja Hiittinen, perusti Turun lohkon (TuLo).

Sijoitettujen reserviläisten määrä Salon seudun reserviläisistä oli 6 159.

Määrä jakaantui kunnittain seuraavasti:

Halikko ja Angelniemi	920 reserviläistä
Kiikala	582 reserviläistä
Kisko	503 reserviläistä
Kuusjoki	548 reserviläistä
Muurla	231 reserviläistä
Perniö	1 243 reserviläistä
Pertteli	564 reserviläistä
Salo Uskela	958 reserviläistä
Suomusjärvi	321 reserviläistä
Särkisalo	289 reserviläistä

Salon seudun joukoista perustetun jalkaväkirykmentti 14:n komentajana oli Porin Prikaatin komentaja jääkärieversti Väinö Polttila. Rykmentin II Pataljoonan oli

sijoitettu runsaasti Salon seudun reserviläisiä. Se perustettiin Turun Teknisen oppilaitoksen ja Kristillisen kansanopiston tiloissa. Pataljoonan komentajaksi oli sijoitettu Turun eteläisen sotilaspiirin päällikkö jääkärimajuri Lahja Oksanen ja adjutanttina toimi luutnantti Elias Viinamäki.

Sivu 6/22

Pataljoonan esikuntakomppanian reserviläiset tulivat pääosin Halikosta. Päällikkönä oli reserviluutnantti H. Järvinen ja viestijoukkueen johtaja oli reservivänrikki E. Nieminen.

Pataljoonan 5. komppania koostui Halikon ja Angelniemen reserviläisistä. Päällikkönä oli aluepäällikkö kapteeni Einari Keijola. Joukkueenjohtajina toimivat reservivänrikit A. Aro, E. Lautkankare, V. Vuosmaa ja P. Airio.

Pataljoonan 2. Konekiväärikomppania oli muodostettu Kuusjoen miehistä. Päällikkönä oli Paul Jalo ja joukkueenjohtajina reserviluutnantti R. Tenho sekä reservivänrikit H. Siro, R. Hiekka ja P. Inkala.

Rykmentin III Pataljoona koostui Salon seudun reserviläisistä. Se perustettiin Martin koululla Turussa. Päällikkönä oli jääkärikapteeni Matti Kuirin, joka oli palvellut Porin Rykmentissä komppanian päällikkönä. Pataljoonan adjutanttina oli reserviluutnantti P. Varho.

Pataljoonan esikuntakomppania oli koottu Salon kauppalasta ja sen ympäristöstä. Päällikkönä toimi reservivänrikki V. Lahti. Viestijoukkueen johtajana oli reservivänrikki L. Vennola.

7. komppania oli muodostettu Kiikalan reserviläisistä. Päällikkönä reserviluutnantti E. Nuutila ja joukkueenjohtajina reserviluutnantti H. Uotila sekä reservivänrikit V. Juva, E. Urpola ja U. Yli-Lonttinen.

8. komppania koottiin Suomusjärven miehistä. Päällikkönä oli reservivänrikki M. Linnaluoto ja joukkueenjohtajina reservivänrikit P.I. Larmo, A. Jalonen, P. A. Larmo ja L.Karjalainen.

9. komppania muodostettiin Kiskon reserviläisistä. Päällikkönä oli reserviluutnantti Eino Sotarauta ja joukkueenjohtajina reservivänrikit K. Kajas, V. Vihermaa,

O. Hetemäki ja V Kajas.

Pataljoonan 3. Konekiväärikomppania oli perustettu Perttelin reserviläisistä. Päällikkönä toimii reserviluutnantti T. Karrakoski ja joukkueenjohtajina reservivänrikit U. Kanervo, K. Helle ja K. Korvenoja.

Sivu 7/22

Rykmentin kranaatinheitinkomppania oli perustettu Muurlan miehistä. Päällikkönä toimi reservivänrikki Jorma Niemi ja joukkueenjohtajina reservivänrikit C. Holmström, V. Suomela ja A. Knaapi.

Perustamisen jälkeen JR 14:ssa oli 10 aktiiviupseeria ja 21 kanta-aliupseeria. Rykmentin vahvuus oli 106 upseeria, 545 aliupseeria ja 2373 miestä eli yhteensä 3025. Hevosia oli 501. I Pataljoonan vahvuus oli 842 miestä, II Pataljoonan 858 miestä, III Pataljoonan 839 miestä miestä.

Kenttätykistörykmentti 5 perustettiin jalkaväkirykmentin tapaan Turussa. Rykmentin komentaja oli everstiluutnantti Oskar Sippola.

KTR 5:n II Patteriston reserviläiset olivat Salon seudulta. Patteriston komentajana toimi Salon ja Perniön tykistösuojeluskuntien aluepäällikkö kapteeni Arvo Kervinen, joka oli kadettiupseeri. Adjutantti oli reservivänrikki H. Virta, patteristoupseeri kapteeni Alpo Setälä, viestiupseeri reservivänrikki Reino Halkilahti, mittausupseeri reservivänrikki T. Siikarla ja kaasusuojelu-upseeri reservivänrikki A. Leikkonen. Huoltopäällikkönä oli luutnantti L. Jonkari. Patteristo perustettiin Kerttulin kansakoululla Turussa.

Patteriston 4. Patteri perustettiin Perniön reserviläisistä. Patterin päällikkönä toimi luutnantti J. Terho, joka oli kadettiupseeri. Patteriupseeriksi oli sijoitettu reserviluutnantti P. Virtanen ja tulenjohtajaksi reserviluutnantti A. Eräkivi. Muut upseerit patterissa olivat reservivänrikit M. Vennala ja A. Vehanen. Kalustona patterilla oli neljä 76 millimetrin kenttäkanuunaa, tyyppimerkiltään 76K/02. Tykkien maksimiampumaetäisyys oli 10,5 km.

Patteriston 5. Patteri koottiin niin ikään Perniön reserviläisistä. Patterin päällikkönä toimi luutnantti K. Mestilä. Patteriupseerina toimi reservivänrikki C. Pettilä, tulenjohtajana reservivänrikki A. Granholm ja muina upseereina H. Kirstilä ja

B. Karlsson. Kalustona tälläkin patterilla oli neljä 76K/02- mallin kanuunaa.

Patteriston 6. patteri muodostettiin Uskelan reserviläisistä. Patterin päällikkönä toimi reserviluutnantti J. Castrén ja patteriupseerina reservivänrikki H. Katvejoki. Tulenjohtajana oli reserviluutnantti E. Myllymäki ja muina upseereina

Sivu 8/22

reserviluutnantti P. Hiisvirta sekä reservivänrikit N. Kallio ja O. Eroma. Kyseessä oli raskaspatteri, jonka kaluston muodosti neljä 122mm:n haupitsia, tyyppimerkinnältään 122H/09. Tykkien maksimiampumaetäisyys oli 7,5 kilometriä.

Patteristo sai määrävahvuuksien mukaiset hevosensa Kankkonummella pidetyssä armeijan hevosottotilaisuudessa. Sieltä patteristolle osoitetut yli 200 hevosta valjaineen ja ajoneuvoineen kuljetettiin Turkuun Hippodroomille, jossa perniöläiset ajomiehet olivat niitä vastaanottamassa.

YH:n aika

Joukot Kannakselle

Lokakuun 5. päivänä 1939 antamassaan käskyssä puolustusneuvoston puheenjohtaja sotamarsalkka C. G. Mannerheim määrittä Kannaksen Armeijan tehtävän seuraavasti:

”Kannaksen Armeijan tehtävänä on estää vihollisvoimien tunkeutuminen maahan Kannaksen kautta. Tehtävä on suoritettava puolustusluontoisesti nojautumalla Kannaksen kapeikkoihin ja linnoituslaitteisiin”.

Eversti Selim Isaksonin komentama 5.D, joka keskitettiin 14. – 18.10. Karjalan kannakselle, oli alun perin suunniteltu ryhmitettäväksi Kyrönniemen ja Summanjoen välille. Ensimmäiseksi alueelle saapuneena se ohjattiin kuitenkin uhanalaisempaan suuntaan tehtävänä miehittää ”Kannaksen portti”, toisin sanoen Muolajärven ja Summajärven alue. Lokakuun 16. ja 19 päivien aikana Kannakselle saapunut Uudenmaan sotilasläänin perustama 4.D ohjattiin puolestaan 5.D:lle alkuaan suunnitellulle alueelle.

YH aikana mittavien varustelutöiden ansiosta JR 14 aseisiin valmistui muun muassa avoimia konekivääripesäkkeitä 14 kappaletta, aitaesteitä 30 kilometriä sekä

ampuma- ja yhdyshautaa 7,5 kilometriä. Tulenkäyttöä edistävää metsän harvennusta suoritettiin 100 hehtaarin alueella. Lisäksi valmistui sirpaleenkestäviä poteroita 90 kappaletta, majoitus- ja komentokorsuja yhdeksän kappaletta sekä ajoneuvoliikenteen mahdollistavaa tietä 2,7 kilometriä. Marraskuun loppuun mennessä saatiin asemien eteen vielä yhtäjaksoinen viisirivinen piikkilankaeste.

Sivu 9/22

Ampumahaudatkin valmistuivat. Tähän mittavaan suoritukseen käytettiin 7 303 miestyöpäivää.

Työtahti varustelutöissä oli marraskuun puoliväliin saakka hyvä, mutta sitten iski miehistöön väsähtäminen. Se oli heijastumaa yleisestä mielipiteestä, joka ei uskonut sodan syyttymiseen. Käsitystä vahvisti Cajanderin hallituksen päätös sallia koulunkäynnin aloittaminen uudelleen maanantaina 27.11.1939. Jännityksen laukeamisesta kertoo rykmentin lomatilasto. Ennen marraskuun puoliväliä lomalle oli päässyt korkeintaan muutama mies kerrallaan, hekin vain pakottavista syistä. Sitten käytäntö muuttui. 25. – 28.11. oli lomalla peräti 178 miestä. Suunnitelmissa oli, että marraskuun 30. päivänä päästetään viikon mittaiselle kotilomalle 140 miestä.

Yllättävä vierailu rykmentin loholla tapahtui 26.11., kun kello 14.30 aikoihin paikalle saapui täysin ilmoittamatta sotamarsalkka Mannerheim seurueensa kanssa. Vierailijat saapuivat II Pataljoonaan juuri sen ollessa kenttäjumalanpalveluksessa. Marski tarkasti pataljoonan ja sanoi muutaman sanan kiitokseksi miesten suorittamista töistä. ”Hänen olemuksestaan, sekä siitä, miten hän katsoi ja sanoi, hiipi vakava odotus kaikkien mieliin. Asiat siellä itäisen naapurimaan pääpaikassa olivat menossa meille tuhoisaan suuntaan. Tähän käyntiin onkin katsottava varsinaisen YH:n – tuon työntäyteisen ja paljon uurastusta ja vaivaa, mutta vähän iloa ja viihtyisyyttä sisältäneen ajan päättyneen”, kertoi JR 14:n sotapäiväkirja kyseiseltä päivältä.

TALVISOTA ALKAA

Ensimmäiset taistelut

Neuvostojoukkojen hyökkäys alkoi marraskuun 30. päivänä klo 6.50 voimakkaalla tykistötulella ja ilmapommituksilla. Jalkaväkirykmentti 14:n loholla havaittiin 30.11. useita pommikonemuodostelmia lentämässä pohjoiseen ja luoteeseen. Seuraavana päivänä lennot jatkuivat. Rintamalla oli kuitenkin rauhallista ja rykmentti jatkoi

linnoittamista. 5. komppanian sotapäiväkirja kertoo pakolaisten virranneen katkeamattomana nauhana asemien läpi ja tulipalojen loimujen valaisseen taivaanrantaan. Ääniefektejä tapahtumaan antoivat tykistön jyly ja konekiväärien rätinä.

Sivu 10/22

Lunta oli noin 25 cm. Evakot jättivät jälkeensä karjaa, jota eivät voineet kuljettaa mukanaan. Siitä JR 14 miehet saivat tervetulleen lisän ruokavalioonsa. Sotapäiväkirjat kertovat karjan teurastamisesta Muolajärven rannassa. Ainakin Halikon ja Angelniemen miehet 5. Komppaniasta söivät tuhtia lammasta joulukuun 4. päivänä.

Taisteluun valmistauduttiin ja vartiointia tehostettiin koko JR 14:n loholla. Kranaatinheitinkomppania suoritti 3.12. ampumatarvikkeiden tarkastuksen. Siinä löydettiin erä kranaatteja, joiden pyrstöt olivat viallisia. Lisäksi todettiin, ettei osa kranaateista mahtunutkaan putkeen, mistä syystä niitä oli hiottava.

Joulukuun 4. – 5. päivinä JR 14 sai rajun tuntuman sotaan. Raportit kertovat mm., että taistelujen ollessa kovimmillaan yksikköjen siirtyessä auttamaan saarretuksi joutuneita, vastaan tuli tien täydeltä pakokauhun vallassa olevia joukkoja, joiden keskuudesta kuului huutoja: ”Hyökkäysvaunut tulevat ja ovat pian täällä”. Pakokauhu johtui todennäköisesti joukkojen jälkipäässä kulkeneesta omasta panssariautosta, jota luultiin vihollispanssariksi.

Raportissa kerrottiin myös, että vihollinen ampui räjähtäviä kiväärkranaatteja. Niillä oli pieni teho, mutta räjähtäessään ne saivat tottumattomat miehet helposti hermostumaan. Alkuhetkinä miehistö vaukkoontuikin niistä huomattavasti. Vähitellen kokemus opetti, että kiväärkranaateissa on iso panos, mutta sirpaleet pieniä ja että panssarivaunujen ja panssaritorjuntatykkien ammusten vihellys on pelottava, mutta teho pieni. Raportit kertoivat myös, että heti ensimmäisten taistelujen aikana todettiin konetuliaseissa häiriöitä, kun asemien hieno hiekka tunkeutui niihin ja lukkiinnutti aseiden liikkuvat osat.

II/KTR 5:n patteristolla oli 8.12. kiivas toiminnan päivä, jonka aikana kaikki patterit saivat useita tulitustehtäviä. Sitä todistavat myös ampumatarvikkeiden kulutusluvut. Päivän aikana oli ammuttu yhteensä 817 kranaattia, joista 106 raskasta (122H/09).

Miesmenetykset 9.12. taistelun aikana olivat lähes kaksikymmentä. Kiikalan komppania oli saanut tulikasteensa kovalla hinnalla: 8 kaatunutta ja 9

haavoittunutta, joista 5 vakavasti. Vihollinen oli kuitenkin kärsinyt moninkertaiset tappiot taistelussa, jossa kunnostautui erityisesti sotamies Saarinen. Hän oli ampunut 13 vihollista. Kyseisen päivän taisteluissa JR 14 joukot tuhosivat yhdeksän vihollispanssaria.

Sivu 11/22

I Divisioonan komentaja kenraalimajuri Taavetti Laatikainen tarkasti hänelle alistetun joukon asemat ja toiminnan 11.12. ja pani merkille JR 14 hyvän hengen sekä taistelukunnon. Hän totesi armeijakunnan komentajalle seuraavana päivänä: ”Polttilan reserviläiset vaikuttavat Vihman miesten (1.Pr) rinnalla kuin vanhoilta sotilailta, ovat jo ottaneet sotasaalista ja ovat siitä mahdottomasti ollakseen”.

Joulukuun 3. – 22. päivien välisenä aikana JR 14 oli jatkuvassa taistelujen polttopisteessä. Miehiä kaatui, katosi ja haavoittui. Rintamalle jäi kuolleita ja haavoittuneita, joita ei pystytty sieltä pois saamaan. Suurin osa saatiin tuotua joukkosidontapakoille. Yhden haavoittuneen siirtoon tarvittiin kaksi sotilasta.

Taistelupakkoja olivat mm. Perkjärvi, Kaukjärvi, Leipäsuo, Kattilanoja, Suurisuo, Muolajärvi, Muolajärven Suursaari, Lampeistenoja, Uurnasuo, Tossiolummet, Taaperniemi, Väisäsen aukeat, Kasasenjoki, Perojoki, Lammaslahti, Korenjoki, Summajoki, Perkaisenjärvi, Lumpilampi, Suurmikkelinjärvi, Maisniemi, Lounatjoki, Metsänkylä, Murkinakangas, Peltsinlahti, Hännisenranta, Porrassinsuo ja Lehmiehtoinensuo.

Joulukuun vastahyökkäys

Kun neuvostojoukot eivät jatkanetkaan iskujaan pääasemaa vastaan, päätettiin suunnata vastahyökkäys pääaseman eteen. Vihollisen taistelukyvyn ja – halun arveltiin olevan alhaisen kehnon sään ja heikon huoltotilanteen johdosta, minkä uskottiin lisäävän oman vastahyökkäyksen menestymisen mahdollisuuksia.

II Armeijakunnan Esikunnassa laadittu ja Kannaksen Armeijan komentajan hyväksymä suunnitelma perustui kaksipuoliseen saarrokseseen.

Vastahyökkäyksen piti alkaa 23.12. klo 6.30. Joukkojen siirtotoiminta alueilleen hyökkäystä edeltävänä yönä viivästyi virheellisistä aikalaskelmista ja heikoista järjestelyistä johtuen. Hyökkäys päästiin aloittamaan klo 8.30 eli kaksituntia käskemää ajankohtaa myöhemmin. JR 14 oli ryhmittynyt määräaikaan mennessä. Kärjessä oli II ja III Pataljoona ja toisessa portaassa oli I Pataljoona ja reservinä KKVos 5. Divisioonasta saapui aamulla seuraava peitekielinen puhelinsanoma:

”Vielä ei ole kullan juhannus, lausuminen todennäköisesti myöhästyy”. Se tarkoitti hyökkäyksen lykkääntymistä. Osa hyökkäävistä joukoista puuttui. Rykmentti lähti liikkeelle Divisioonan käskystä klo 8.20 ilman tulivalmisteluja.

Sivu 12/22

Jalkaväkirykmentti 14:n hyökkäys Taaperniemeen oli kokenut vastoinkäymisen toisensa jälkeen. Yhteys ylempään johtoportaaseen oli ollut poikki koko etenemisen ajan. Tykistön tulta jalkaväen tueksi ei saatu, eikä oma huolto kyennyt seuraamaan joukkoja tiettömässä maastossa. Yksiköt olivat täysin sekaisin. Iltapäivän hämärtyessä kello 15.50 eversti Polttila teki oman ratkaisunsa. Suurempien tappioiden välttämiseksi hän pysäytti hyökkäyksen ja aloitti rykmentin irrottamiseksi taistelusta. Hän käski joukkojen vetäytyä takaisin pääpuolustusasemaan viivytystaisteluja käyden.

Taaperniemen vastahyökkäyksessä, yhden päivän aikana, JR 14 menetti 11 upseeria, 31 aliupseeria ja 101 miestä. Tappiot olivat yhteensä 143 sotilasta. Kapteeni Kuirin III Pataljoonan, joista suurin osa oli Kiikalan, Suomusjärven ja Kiskon miehiä, kärsi eniten. Kiikalan miehistä kaatui neljä ja haavoittui 7. Suomusjärven miehistä kaatui tai katosi 20 ja haavoittui 16. Kiskon miehistä kaatui tai katosi 18 ja 9. Yhteensä III Pataljoonan tappiot olivat kaatuneina tai kadonneina 46 sekä haavoittuneina 49, joten III Pataljoonan tappiot olivat yhteensä 95 taistelijaa joista viisi upseeria.

Kentälle jäivät 7. Komppanian joukkueenjohtaja reservivänrikki E. Urpola, 8. Komppanian tulenjohtaja luutnantti Terho, 9. Komppanianpäällikkö reserviluutnantti Eino Sotarauta ja joukkueenjohtaja reservivänrikki Veikko Kajas ja 3. Konekiväärikomppanian päällikkö reserviluutnantti T. Karrakoski.

Eversti Polttila keräsi välittömästi hyökkäyksen jälkeen kokemuksia taisteluista ja sai kokoon seuraavan listan:

- Lankayhteydet katkeilivat sekä vihollisen tulessa että omien joukkojen jaloissa eivät radiot toimineet.
- Tarvitaan kannettava panssarintorjunta-ase tiettömässä maastossa tehtäviä hyökkäyksiä varten.
- Tarvitaan ahkioita täydennyksiä ja evakuoiteja varten, sillä taistelun aikana oli jouduttu irrottamaan 150 sotilasta kantamaan 75 haavoittunutta taakse.
- Hyökkäyssuuntaan on rakennettava tie huoltoa varten.
- Kumijalkineet eivät sovi talviseen liikuntasotaan.

Hyökkäyksen jälkeen kenraaliluutnantti Öhquist antoi eversti Polttilalle tunnustuksen hänen johtamistoiminnastaan todeten Polttilan johtaneen joukkojaan

edestä hyvän johtamistavan mukaisesti. Polttilan komentopaikka oli vain 500 metrin päässä vihollisen linnaleiristä, kun taas pääosa aiemmista komentajista oli sijoittunut

Sivu 13/22

liian kauaksi taakse. Puhelinlinjojen katkettua heillä ei ollut yhteyttä ylempään johtoportaaseen eikä alaisiinsa.

Asemasota

Heti tappiollisen vastahyökkäyksen jälkeen ryhtyi AKE valmistelemaan pääasemassa taistelleen 5.D:n vaihtamista 6.D:aan. Ylipäällikkö hyväksyi tehdyn esityksen 25.12. eli joulupäivänä. Vaihto suoritettiin suunnitelmien mukaisesti 3. – 5.1.1940 klo 18 eversti Selim Isaksonilta eversti Paavo Paalulle, jonka 6. Divisioonana oli uudenvuoden päivän järjestelyissä muutettu 3. Divisioonaksi. Asemaan jäivät I. D:lle alistetut, mutta aikanaan 5 Divisioonaan kuuluneet JR 14, KvOs 5 ja II/KTR 5. Nämä irrotettiin etulinjasta tammikuun 24. päivään mennessä. JR 14 siirtyi Kuikkalammen lounaispuolelle ja II/KTR Pien Peron alueelle.

Etulinjasta irrotetut JR 14:n pataljoonat siirtyivät Kuikkalammen maastoon noin 12 kilometriä entisistä asemistaan luoteeseen. Salon seudun reserviläisyksiköt uskoivat itsekin ansainneensa lepotauon ja pääsyn edes hiukan helpompiin tehtäviin. Olivathan ne uurastaneen lähes kaksi kuukautta raskaissa sotateoimissa ja täyttäneet velvollisuutensa mallikkaasti. Esimerkiksi joulukuun kiivaissa taisteluissa JR 14 tuhosi kaistallaan yhteensä 39 vihollispanssaria.

Uudella ryhmitysalueellaan JR 14 sai tehtäväkseen tiedustella suojatut etenemisreitit ja laduntekomahdollisuudet Leipäsuon (I. pr) ja Kattilanojan (2. pr) lohkoille alueelta, joka jäi Perojoen sekä Kämärältä Hotakkaan vievän tien väliin.

Neuvostojoukot hyökkäävät

Neuvostojoukot aloittivat heti helmikuun alussa tykistön kovan tulen Pääaseman etulinjaa ja tykistöasemia eli 3. Divisioonaa vastaan. Jyly kuului pahaenteisenä taukoamattomana aina Viipuriin saakka. JR 14:n sotapäiväkirjoissa on 1. – 10.2. väliseltä ajalta seuraavia merkintöjä: ”Rauhallista, tykkituli Summan suunnalla jatkuu

herkeämättä. Omalla alueella rauhallista, tykistön jyly edestä kuuluu jatkuvana jyllinä. Aivan toisenlaista kun tähän asti”.

Sivu 14/22

Helmikuun 12. päivän taisteluissa suomalaisten oli vetäydyttävä tukilinjalle. Tällöin asemasota-alueella olevat JR 14:n joukot siirrettiin pääaseman taakse Huumolan Aution maastoon.

Pääpuolustusasemasta taistellaan

Helmikuun 12. päivä valkeni pilvisenä, pakkasta oli 5 astetta. JR 14 sai käskyn siirtyä Majakylän maastoon. Lähteen lohkolla oli vihollinen suorittanut läpimurron. Rykmentin II Komppania sai kuljetuksen 40 autolla, Pataljoonat I ja III suorittivat matkan hiihtäen. Liikenne tiellä oli tavattoman vilkasta ja ohittaminen oli miltei mahdotonta, siksi 11 km matka kesti yli 6 tuntia. Liikenteen hitautta kuvastaa sekin, että rykmentin hiihtomarssin suorittajat ohittivat kaksi tuntia aikaisemmin autoilla lähteneen toisen pataljoonan. Rykmentti saapui Majakylään 13.2. puolenyön jälkeen. Yö oli säkkipimeä, tilanne epäselvä ja maasto täysin outo. Aamuyön tunnit rykmentti, toisen Pataljoonan komentajan Majuri Lahja Oksasen johdolla Rykmentin komentaja eversti Väinö Polttilan ollessa poissa, käytti kiireiseen järjestäytymiseen hyökkäysryhmittymiseen, sillä H-hetkeksi oli määrätty klo 6.30. Kesken ryhmittymisen klo 3.30 kaatui I Pataljoonan komentaja majuri Ahlas, kun hänen komentopaikalleen Majakylän pohjoispuolella osui kolme kranaattia. Kyse lienee ollut harhalaukauksesta, mutta niiden seuraukset olivat tuhoisat, Samojen osumien sirpaleista kaatui neljä ja haavoittui neljä taistelijaa.

Kun eversti Polttila saapui komentopaikalle, hän hyväksyi majuri Oksasen hyökkäyssuunnitelman ja siihen tähdänneet valmistelut.

Eversti Polttila ei yleensä viihtynyt komentopaikalla, vaan hiihteli mielellään miestensä luona. Hän pistäytyi katsomassa III Pataljoonan sijaiskomentajaa Ketosta tehtävän täyttämässä. Saarrosuhka pakotti kuitenkin III Pataljoonan vetäytymään 12.2.vetäytymään klo 14 aikoihin taaksepäin. Se pani rykmentin komentajan miettimään, lieneekö kiire ollut syynä divisioonan ratkaisuun lähettää ylipäätään JR 14 ilman panssaritorjuntatykkejä vaatimaan vastahyökkäykseen alueelle, jossa tiedettiin olevan runsaasti vihollisen panssarivaunuja.

Lähteen lohkolla I/JR 13 joutui ottamaan vastaan vihollisen noin 50 panssarivaunun hyökkäyksen. Vihollinen murtautui tukilinjan läpi noin 250 metrin leveydeltä. Pataljoona kärsi ankarassa tulituksessa raskaita tappioita, ja se oli pakotettu taaksepäin.

Sivu 15/22

Helmikuun 13. I Pataljoona/JR 14, jonka komentajana toimi silloin luutnantti Haavisto, joutui heti aamusta lähtien kiivaan tykistötulen kohteeksi. Pataljoona sai käskyn ryhmittyä pimeässä tapahtuvaa hyökkäystä varten Lähteen tien länsipuolelle. Pataljoona sai käskyn hyökätä klo 18.00 tavoitteena tukilinja. Hyökkäyksen alettua luutnantti Haavisto haavoittui, ja pataljoonan otti komentoonsa luutnantti Laakso. Luutnantti Laakso haavoittui klo 22 ja pataljoonan sai komentoonsa ErP 3:n komentaja majuri Ludvig Mäntylä. Pataljoonan oli vielä kerran yritettävä päästä tukilinjalle. Vahvennukseksi Mäntylä sai yhden ”pommarijoukkueen”. Vuorokauden vaihtuessa Mäntylä ilmoitti, että edessä on 6 – 7 panssarivaunua ja useita konetuliaseita, eikä pataljoona pääse eteenpäin.

Summajärven suunnasta hyökkäyksen jälkeen irrotetut JR 14 II ja III Pataljoona saivat käskyn sulkea Lehtolan risteys tienhaaran eteläpuolelta. Oksasen pataljoona määrättiin 13.2. klo 19.30 siirtymään hiihtäen Lehtolaan ja varmistamaan tienhaaran eteläpuolinen maasto.

Annettuaan käskyn majuri Oksaselle rykmentin komentaja lähti naapurina olleen JR 7:n komentopaikkaan Majajoelle neuvottelemaan tilanteesta ja sopimaan joukkojen vaihdosta. Kello 21.50 eversti Polttila poistui naapurirykmentin komentokorsusta lähteäkseen kohti Lehtolan tienhaaraa. Ehkä pieni valonpilkahdus paljasti paikan Majajoen toisella puolella oleville vihollispanssareille, jotka ampuivat heti pari kranaattia kyseiseen suuntaan. Ne räjähtivät lähellä Polttilaa, joka haavoittui selkään ja jalkaan. Hän kuoli haavoihinsa 13.6.1940 Tilkan sotilassairaalassa. Kranaatinsirpaleista kaatui yksi hänen läheisistään ja kolme haavoittui. Ennen tajuntansa menettämistä komentaja ehti määrätä majuri Oksasen sijaisekseen. 5. DE käski majuri Oksasen toimia rykmentin komentajan sijaisena siihen saakka, kunnes uusi komentaja ehditään nimittää. Hetkeä myöhemmin JR 14:n Esikuntaa kehoitettiin jäämään JR 13 komentopaikan yhteyteen, jonne uudeksi komentajaksi nimitetyn everstiluutnantti Ruben Laguksen piti yön kuluessa saapua.

Yöllä 14.2. klo 2.30 JR 14 oli saanut tehtävän hyökätä eri käskyllä Lähteentien suunnassa etelään tien molemmin puolin. Majuri Oksanen ryhmitti puolenyön

jälkeen saapuneen III Pataljoonan tien länsipuolelle ja II Pataljoonan tien itäpuolelle. Kello 2 saapui paikalle myös osasto Hildén, joka oli koottu viipurilaisista koulupojista, nuorimmat olivat 16-vuotiaita ja pääosin omissa vaatteissaan. Tämä pataljoonaksi

Sivu 16/22

järjestetty osasto määrättiin rykmentin reserviksi. Osastoa sai käyttää vain varmistus- ja tiedustelutehtäviin.

Elettiin edelleen helmikuun 14. päivän aamua klo 6.30, kun majuri Oksasen komentopaikkaan tuli everstiluutnantti Ruben Lagus ilmoittaen, että Kannaksen Armeijan Esikunta oli määrännyt hänet Jalkaväkirykmentti 14:n komentajaksi. Perekdyttyään tilanteeseen hän ryhtyikin johtamaan kaikkia tien suunnassa taistelevia joukkoja.

Noin kello 10 aikaan Lähteen tien suunnassa taistelleet JR 14:n joukot torjuivat vihollisen voimakkaan hyökkäyksen III Pataljoonan kaistalla. Yön ja aamun taisteluissa 8. komppaniasta jäi kadoksiin peräti kaksi suomusjärveläistä veljesparia. He olivat kersantti Väinö Vahlsten ja korpraali Lauri Valhsten sekä sotamiehet Yrjö ja Onni Helkiö, Veljesparit on siunattu Suomusjärven sankarihautaan poissaolevina. Pioneerikomppania toimi tässä taistelussa erittäin ansiokkaasti kiväärijalkaväen tavoin. Lisäksi osasto Hildén 1 Komppania osallistui taisteluihin suorastaan esimerkillisellä uljuudella.

JR 14 oli tarkoitus koota Kämärän koillispuolelle, mutta adjutantti reserviluutnantti Sovijärvi esitti evl. Lagukselle, että rykmentti koottaisiinkin entiseen majoituspaikkaansa Kuikkalammelle. Rykmentillä ei ensinnäkään ollut teltoja mukanaan, ja miehet olivat väsyneitä ja kylmissään. Lisäksi joukot olivat olleet koko 12. – 15.2. välisen ajan vailla kunnollista ruokaa. Pakkanenkin oli yltymässä (-32 C), mutta rykmentin huolto oli edelleen Kuikkalammella. Komentaja päättikin 15.2. klo 17, että rykmentti kootaan Kuikkalammelle.

Täydennysrykmentti JR 62

Kenttäarmeijan ryhmittäessä itärajan tuntumaan alettiin perustaa niin sanottuja kotitäydennysjoukkoja vanhemmista ikäluokista. Perustamiskäsky annettiin 17.10.1939 2. Täydennysrykmentti koottiin pääosin Varsinais-Suomen miehistä sen 2. Pataljoonassa oli Salon kauppalan ja sen lähialueen miehiä. Pataljoonassa Rykmentti sai lopullisen nimensä, kun 19.12.39 sitä tehtiin Jalkaväkirykmentti 62. Rykmentin komentajaksi nimettiin everstiluutnantti Bertel Ikonen, joka toimi tässä

tehtävässä koko talvisodan ajan. Aseistukseen rykmentti sai sotilaspiirien lähettämistä ylijäämäaseista, jotka olivat jääneet jäljelle kenttäarmeijalta YH:n alettua.

Sivu 17/22

Puutteellisesti varustettu ja koulutettu JR 62 kuormattiin juniin 19. – 20.1. välisenä yönä Turussa. Eversti Bertel Ikosen johtama rykmentti purettiin junista 23.1.40 Rykmentiltä puuttui aseita ja varusteita. Helmikuun alkupuolella saatiin täydennyksenä mm. 50 ahkiota, 250 paria suksia sauvoineen, 2000 kg piikkilankaa ja savurasioita, 34 kpl Lahti-Saloranta pikakiväärejä ja 36 konekiväärin työkalulaukkua sekä teltoja, kamiinoita ja pioneerivälineitä. Kun Summassa taistelut kiihtyivät ja tilanne kiristyi, päätettiin JR 62 siirtää kyseiselle rintaman osalle. Rykmentti alistettiin 5.D:lle, joka aamulla 15.2. anto käskyn rykmentin ryhmittymisestä alueelle, jonka vasen raja oli Perojoki ja oikea raja Heponotko-Huumolan pysäkki.

Kovien puolustus- ja vastaiskutaisteluihin osallistuen JR 62 koki suuria miehistön menetyksiä. Asemien luovuttamisen yhteydessä rykmentti ja sen toinen Pataljoona siirrettiin Lyykyjärvi – Kärstilänjärvi – Leitmojärvi kannakselle Talin aseman seudulle, josta se siirrettiin Juustilan kankaalle I.D. reserviksi 12.3.

II/KTR 5. kiivaassa tulitoiminnassa 16. – 18.2.40

Seuraavat päivät olivat II/KTR 5:lle kiivaan tulitoiminnan aikaa, kun vihollisen hyökkäykset jatkuivat Kilteenlammen eteläpuolella noin pataljoonan voimin. Hyökkäysryhmitys hajotettiin II Patteriston tulella. Illalla ja yöllä 16. – 17.2. Patteriston patterit 4 ja 5 siirtyivät entisiin tuliasemiinsa Pien-Peron alueelle. Päivän kranaattikulutus oli 448, joista 98 raskasta.

17. päivän iltana Kärärän tien varressa ollut 6. Patteri melkein yllätettiin. Radioryhmän johtajan alikersantti Tauno Kivimäen hakiessa suksiaan tien varresta noin 100 m:n päästä tuliasemasta hän huomasi lähestyvän panssarivaunun. Kivimäki juoksi patteriin ja saatuaan sieltä kasapanoksia ja neljä tykkimiestä mukaansa palasi kiireesti takaisin. Silloin hän huomasi tiellä oman kuorma-auton, jonka lavalla oli kaksi pst-tykkiä. Huolimatta panssarien kiivaasta tulituksesta Kivimäki sai yhden tykin vedettyä maantien ojaan ja onnistui suuntaamaan sen ensimmäiseen vaunuun. Laukaus osui! Vaunu vaikenä ja paikalle saapunut varsinainen tykkiryhmä ampui vaunun tuleen. Muut vaunut kääntyivät takaisin. Illalla 6. Patteri sai käskyn siirtyä entisiin aseemiinsa Pien-Perolle. Patteriston ammuskulutus oli 534, joista 115 oli raskasta.

Vihollinen hyökkäsi 18.2. koko päivän yhden tai kahden pataljoonan voimin 20 – 40 panssarin tukemana. Patteristo ampui Pien-Peron alueella olevista tuliasemistaan Kämärän asemalta Kämärän kylään johtavalla tiellä etenevää vihollista. Salolainen reservivänrikki Niilo Kallio toimi tulenjohtajana, kun raskaspatteri tuhosi osumillaan

Sivu 18/22

puolisen tusinaa vihollispanssaria. Kallio pysytteli tulenjohtopaikallaan vielä senkin jälkeen, kun jalkaväki hänen ympäriltään oli jo jättänyt asemat. Tässä vaiheessa osui vihollispanssarin ampuma kranaatti tulenjohtokorsuun. Kallio haavoittui vaikeasti ja menehtyi seuraavana päivänä. Myös toinen kenttätykistön edustaja kunnostautui päivän taisteluissa. Puolustaessaan omaa tulenjohtokorsuaan reservivänrikki Leikkonen ampui lähetteineen peräti 16 vihollissotilasta.

Vetäytyminen väliasemaan

Kuikkalammelle koottu JR 14/I Pataljoona sai käskyn siirtyä 16. – 17.2. yön aikana Säiniölle. Rykmentin komentajana vain kaksi vuorokautta toiminut everstiluutnantti Ruben Lagus oli siirretty muihin tehtäviin. Niinpä hän luovutti klo 18.15 komentajan tehtävät väliaikaisesti Majuri Lahja Oksaselle. JR 14:n uudeksi komentajaksi oli määrätty 19.2. suojeluskuntapataljoona 7:n komentajana toiminut majuri Heikki Saure. Hänelle komentajan sijaisuutta hoitanut majuri Oksanen luovutti rykmentin helmikuun 19. päivänä kello 14.00.

Murrettuaan 123 D:n hyökkäyksellä suomalaisten puolustusaseman Puna-armeijan johto siirsi eteen kaksi uutta sotatoimiyhtymää. Niihin kuulunut 7 D sai tehtäväkseen laajentaa murtoa länteen yhteistoiminnassa 100. D:n kanssa. 84 D:n, joka oli toinen alueelle saapuneista tuoreista yhtymistä, tuli laajentaa murtoa itään Leipäsuon aseman suuntaan. Saavutetun menestyksen nopeaan varmistamiseen neuvostojoukot käyttivät niin sanottuja liikkuvia ryhmiä. Yhden tällaisen muodostivat hyökkäysvaunuprikaati ja jalkaväkirykmentti. Tällaisia ryhmiä armeijalla oli kolme. JR 14 pataljoonat ja II/KTE 5:n joukot olivat muiden mukana hidastamassa vihollisjoukkojen etenemistä, mutta eivät pystyneet niitä pysäyttämään.

Väliasemakaan ei kestä

Helmikuun 19. päivänä väliaseman taisteluissa tapahtui ratkaiseva käänne. Neuvostojoukot kohdistivat voimakkaan, noin 30 panssarivaunun tukeman hyökkäyksen Suomen puolustuslinjoja vastaan Mustalammen alueella. JR 62 joukot olivat Mustajärven ja Pien-Peron lohkolla. Neuvostopanssarit ajelivat asemien sisässä hinaten miehistörekiä. Tilanne JR 62:n lohkolla oli yöllä 19. – 20.2. erittäin

sekava. Puutteellisten viestiyhteyksien takia 5. DE:lla ei ollut selvää kuvaa tilanteesta tällä alueella, sillä everstiluutnantti Ikonen esikuntineen oli jäänyt saarroksiin. Sama vaara oli II/JR 62:lla, joten joukot siirrettiin taisteluasemista uuteen kohteeseen Vääräkoskelle. Pataljoonan komentaja Gösta Degerstedt ja jäivätkin saarroksiin,

Sivu 19/22

mutta onnistuivat murtautumaan sieltä ulos. Pataljoonasta kaatui kaksi upseeria ja haavoittui kolme. Muut henkilötappiot nousivat lähes 200:n.

Honkaniemen vallanneen vihollisen joukkoja tuhoamiseksi päätettiin tehdä vastaisku 26.2. radan ja Näykkijärven välillä. Oman tykistön ampumia kranaatteja putoili myös II/JR 14 ryhmitysalueelle 5 Komppanian ja 2. Konekiväärikomppanian aseisiin. 5. Komppanian päällikkönä toiminut reservivänrikki Arvo Saura haavoittui näistä harhaiskemistä. Uudeksi päälliköksi tuli reservivänrikki Paavo Pakkanen.

5 DE:ssa, jonka vahvuuteen oli JR 14 taas siirretty, oli ryhdytty jo illalla 26.2. valmistelemaan toimenpiteitä vetäytymistä varten. JR 14 sai käskyn kokoontua Säiniön tasalle, missä sen tuli miehittää vastaanottoasemat. JR 14 sai myös tehtäväkseen asettaa sissiosasto toimintaan Viipurin itäpuoliseen maastoon.

Samaan aikaan tapahtui merkittäviä poliittisia ratkaisuja. Myöhään illalla 28.2 Risto Rytin johtama ministeriryhmä neuvotteli Mikkelissä ylipäällikön kanssa.

Pääministeri ilmoitti hallituksen pyrkivän rauhaan niillä ehdoilla, jotka oli saatu Tukholman kautta. Se tarkoitti aluemenetyksiä Vaalimaan – Vainikkalan – Värtsilän linjalle. Seuraavana aamuna ulkoministeri Väinö Tanner informoi eduskunnan ulkoasianvaliokuntaa ratkaisusta. Puolilta päivin 29.2. hallitus löi lukkoon rauhanteon mainituilla ehdoilla ja torjui kääntymisen länsivaltojen puoleen. Lähes kaksi viikkoa kenttäarmeijan oli kuitenkin puolustettava aluetta, josta oltiin päätetty luopua. Tappiot olivat noin 1000 kaatunutta päivässä.

Maaliskuun toisena päivänä valmistauduttiin vastahyökkäykseen, mutta vihollisjoukkojen pääseminen osittain JR 14 joukkojen selustaan, peruttiin vastahyökkäys ja pataljoonille annettiin käsky siirtyä taka-aseisiin. Pataljoonat saivat nyt ansaitsemansa levon.

Voimat hupenevat

Lepoon päästyään rykmentti ryhtyi huoltamaan itseään. Varusteet korjattiin ja aseet huollettiin. Saunottiin ja alusvaatteet vaihdettiin. Illalla koottiin pataljoonien komentajat ja komppanioiden päälliköt rykmentin komentopaikalle analysoimaan rykmentin tilaa. Oksasen ja Airilan pataljoonien todettiin olevan loppuun kuluneita,

eikä vähäinen miesmäärä mahdollistanut enää niiden hyökkäyksellistä käyttöä. Kuirin pataljoonan todettiin olevan jossain määrin hyökkäiskykyinen.

Sivu 20/22

Pataljoonan vahvuuden piti olla 850 – 1000 taistelijaa. Määrät olivat I Pataljoona 343 (842), II Pataljoona 300 (858) ja III Pataljoona 486 (839). Sulkujen luvut ovat lukuja pataljoonien perustamisen jälkeen.

Puolustajien asema oli vaikea. Se näkyi myös II/KTR 5:n osalta ammuskulutuksen rajuna nousuna, josta kertoo se, että päivien 3. – 13.3. välisenä aikana ammuttiin 3684 kranaattia, joista vielä 13.3. päivän aamutunteina 332. Viimeisen laukauksen ampui 5. Patteri klo 10.22, jolloin patteriston osalta talvisota oli päättynyt.

Tykkimiehet alkoivat viimeisinä päivinä olla loppuun väsyneitä. Salon seudun patteristo edusti suomalaisessa tykistössä poikkeuksellista joukkoyksikköä, sillä riittivät ammustarvikkeet sodan loppuun saakka. Tulosta myös tuli, koska mm. kymmenen viimeisen päivän aikana oli Tammisuon asutusalueen itäpuolella sodan päätyttyä tuhottuja panssarivaunuja 15. Patteristo ei menettänyt kalustoaan viholliselle. Viisi vaurioitui, mutta ne evakuoitiin kaikki.

Patteriston miestappiot koko talvisodan aikana oli 20 kaatunutta ja 30 haavoittunutta. Rauhan tulo 13.3. oli loppuun väsyneille miehille suuri helpotus.

Rauhan ehtojen selvittyä ei kukaan voinut salata tuntuvaa pettymystään. Monen partaisen ”jermun” nähtiin salaa pyyhkivän silmäkulmiaan.

JR 14 sai 8.3. käskyn siirtyä Rasalahden alueelle, jonne se saapui 9.3. aamuyöllä. Majuri Oksasen komentama II Pataljoona sai käskyn ryhmittä puolustukseen ja sulkea sekä Säkijärveltä Viipurin johtava maantie että siitä pohjoiseen lähtevät tiet. Kapteeni Kuirin II Pataljoona oli ollut Haankylän alueella, josta se siirrettiin reserviin.

Iltapäivällä 12.3. kuultiin huhuja, että pääministeri Ryti olisi Moskovassa neuvottelemassa rauhasta, mutta taisteluja jatkettiin entiseen tapaan. Keskiviikko 13.3. valkeni aurinkoisena. Heti aamusta alkoi vihollisen kiivas tykkituli. Suomalaiset oli käsketty lopettamaan tulitus klo 11. Joukot odottivat jännittyneinä tekeekö vihollinen samoin ja lakkaavatko sotateimet sovitulla kellon lyömällä. Kello 11.00 tykistötuli katkesi kuin veitsellä leikaten, ja tuli epätodelliselta tuntuvaa hiljaisuus.

Näin päättyi voimasuhteiltaan epätasainen kamppailu. Raskain mielin valmistauduttiin esitettyjen vaatimusten mukaisesti vetäytymään rauhansopimuksessa lohkaistulta Isänmaan kaistalta.

Sivu 21/22

Suomi oli sodan päättyessä lyömättä, mutta puolustus natisi liitoksissaan. Vapaudesta oli kuitenkin maksettu kallis hinta. Sodan päättyessä JR 14:n vahvuus oli 76 upseeria, 413 aliupseeria ja 2056 miestä, yhteensä 2545 soturia. Kovissa paikoissa Kannaksella taistellut II Pataljoona menetti kaatuneina ja kadonneina 177 ja haavoittuneina 209 miestä eli 45 % vahvuudestaan. Koko sodan tappiot olivat 5. Komppanian osalta 25 miestä kaatuneina ja kadonneina 45 haavoittuneina eli 36 % kokonaisvahvuudesta. 2. Konekiväärikomppanian tappiot olivat 24 miestä kaatuneina tai kadonneina sekä 29 haavoittuneina eli 35 % kokonaisvahvuudesta.

Lukuja tarkasteltaessa kiinnittyy huomio suureen kadonneitten määrään, joka ilmeisesti on osoitus ankarista taisteluista sekavassa tilanteessa. Suomusjärven (8.K) osalta luku on peräti 69 %, Kiskon (9.K) osalta 66 % Halikko/Angelniemi 5. ja EK/ JR 14 36 % ja Kiikalan (7.K) osalta 30 %.

Salou-Uskelan kaatuneista valtaosa oli jalkaväkeä JR 14:ssa ja JR 62:ssa, joten melkoinen määrä tämän alueen miehistä koulutettiin jalkaväkitaistelijoiksi, vaikka alueen suojeluskunnat olivat tykistösuojeluskuntia. Myös kaksi kaatuneista upseereista kuului jalkaväkeen. Kaatuneet jalkaväen upseerit olivat veljekset reserviluutnantit Rolf ja Tor Blomqvist. Perttelin kaatuneista oli 18 jalkaväkimiehiä.

TALVISODAN SALDO

Salon seudun kuntien osalta tappiot olivat seuraavat: (kadonnet sisältyvät kaatuneiden määrään.)

Kunta	kaatuneet	kadonnet	haavoitt.	joukot	kaat. upseerit	tappio %
Halikko ja	45	16	85	EK/5/JR 14	-	14 %
Angelniemi						
Kiikala	35	11	45	7./JR 14	2	13 %
Kisko	40	27	57	9./JR 14	2	19 %
Kuusjoki	20	8	28	2.KKK/JR 14	-	9 %
Muurla	7	-	6	KrhK/JR 14	-	5,6 %
Perniö	42	12	18	II/KTR 5	1	4,8 %
Pertteli	35	13	10	3.KKK/JR 14	2	8 %
Salo-Uskela	42	12	30	II/KTR 5/JR 14		
				ja JR 62	4	7,5 %
Suomusjärvi	32	22	15	8./JR 14	-	15 %
Särkisalo	5	3	?	RT	1	?
Yhteensä	303	70	294		12	

Joukkojen kotiuttaminen

Reserviläisten ja nostoväen kotiuttamista ei lähdetty toteuttamaan vuosiluokittain vanhimmista vuosiluokista alkaen, koska maan talouselämän tarpeet ja työvoiman sijoittamismahdollisuudet haluttiin ennen kaikkea ottaa huomioon. Niinpä

kiireysjärjestys muodostuikin sellaiseksi että ensimmäisinä vapautettiin kaikki ammattimiehet ja asiantuntijat, joilla oli työpaikka tiedossa. Työttömäksi joutuvien kotiin pääsyä lykättiin myöhemmäksi. Reserviläisten kotiuttaminen toteutettiin suuremmaksi osaksi huhtikuun puoliväen ja kesäkuun lopun välisenä aikana.